

Немања Митровић

НА КРАЈУ ГРАДА

ПОКОП

Поп
 опет тепло
 опело лепо.
 Реси бисер
 око.
 И теку букети,
 а туга гута,
 куми мук
 – Јуче ме чуј!

АПОТЕКАРКА

Будим се, стављам џезву на шпорет и бацам поглед кроз прозор. С друге стране улице, млада апотекарка излази из апотеке, стаје поред врата и пали цигарету.

УВИД

Седим на тераси и посматрам улицу обасјану сунцем. Двојица пролазника се сударају на ћошку. Чине то неопажено, ако рачунам њих, али не и себе, јер јасно видим како пролазе један кроз другог и нимало не мењајући брзину настављају сваки својим путем. Мора да су нематеријални, то је једино разумно објашњење, ма колико неразумно изгледало. Мада је сасвим довољно, и много вероватније, да је такав само један од њих.

ОЛАКШАЊЕ

Некад сам патио што ћелавим. То ме је много мање мучило кад сам почео да губим зубе. Сад ми је лакше, не користим више ни чешаљ ни четкицу за прање зуба. Само још да скупим паре за протезу.

СМЕТЊЕ

Устајем из кревета и одлазим у купатило да се умијем. Нагињем се над лавабо и пуштам воду, али из славине шикља пламен. Као из бренера! Опрљеним прсти-ма брзо затварам славину из које се вије дим. Отварам славину над кадом. И из ње плази пламени слап. Одмах је затварам.

Неумивен, лица згужваног од спавања, збуњености и бола, одлазим у кухињу. Добро је, овде славина ради као и обично. Умивам се, бришем лице кухињском крпом, пуним цезву водом и спуштам је на шпорет. Окрећем дугме за пуштање плина. Пламеник гласно шишти и из рупица на његовом ободу прскају ме танки, оштри млазеви воде. Као из прскалице за заливање травњака.

Шта је ово, пламеник или туш? Окрећем дугме и вода престаје да прска. Бришем лице. Нисам скувао кафу, али сам се двапут умио и макар симболично истуширао.

Носим цезву у купатило. Нагињем се над каду, малко одврћем ручку славине и над тушем који левом руком држим окренут увис, држећи у десној цезву, коначно успевам да скувам кафу.

Испијам кафу, из купатила узимам прибор за бријање и одлазим у кухињу. Не могу да се обријем јер не видим свој одраз. У огледалу веје снег, кува мећава. Сигурно је ветар померио антену.

ПОЗИВ

Телефон звони. Цео дан ништа не радим и нико ме не зове, а само што сам узео да печем палачинке, неко мора да ме прекине. Да не поверујеш. Склањам тигањ с рингле, искључујем шпорет и уз псовку журим из кухиње у собу. Дижем слушалицу и чујем свој глас. По веселом, отегнутом запевању и неповезаном блебетању, јасно ми је да сам припит. Какав је то начин! Стварно нема смисла! Хајде да ме је прекинуо неко ко не зна шта радим. С пуним правом сам опсовао. Уопште ми није жао. Без речи спуштам слушалицу и враћам се у кухињу.

ЦВЕТ

Дете се сагиње и пружа руку да убере цвет. Рука застаје надамак цвета у њеној сенци, тако слична отвореном цвету. Дете одустаје, устаје и одлази празних руку. Док скакуће кроз парк, мисли на цвет који ће остати на истом месту. Ако га нико не убере, неће се померити с места док је жив.

ЈЕСЕН

Последњи летњи дан измамио је људе у парк. Под дрворедима сличним јарболима, старци седе на клупама и хране голубове. Деца се лоптају на травњацима, а она сасвим мала, у пратњи родитеља, љуљају се, клацкају и спуштају низ тобогане. Сунце је још високо, али ветар доноси облаке који га гасе. Хладан талас влаге утварном плимом плави стазе и леје. С висине веје тихи звекет зарђалог лишћа и сви ужурбано напуштају парк као брод који тоне у кишу.

ИЗЛЕТ

Отац, мајка, деца и пас провели су недељу на излету ван града. Напасали су поглед даљином коју не познају тесне и мрачне градске улице. Као слапови нечујне музике таласали су им се пред очима кривудасти облици брда и замршени сплетови грања и трава. Газили су по меким и живим пољима, као да их је неко држао на длану. Тишина каква се у граду никад не чује, допустила им је да чују сопствене мисли. Удисали су бистар и мирисан ваздух. Скакали су, играли, певали, викали и лајали. Али излет је завршен и сада се ћутке, као кривци, враћају у град. У тамницу. Враћају се у гроб после једнодневнoг васкрсења. И тај један дан проведен на излету савршена је слика целог људског века.

ЗБРКА

Сијалица цури, славина трепће, као да сева, из фрижидера допире музика па глас спикера, из укљученог радија бије студен, огледало трепери, пали се и гаси, у прозору је час дан, час ноћ, завесе шкрипе и пуцкетају, паркет и намештај шуште.

МЕТЕЖ

У граду је живо. Поворке аутомобила, камиона и аутобуса грабе улицама. Са свих страна допире грмљавина мотора, скичање гума, рика и мукање аутомобилских сирена. На хаубама, шофершајбнама, браницима и раткапнама огледају се сиве улице и сиво, задимљено небо.

Из димњака се вије дим. На фасадама се вијоре заставе. Дуж штрикова разапетих на терасама, плешу хаљине пуне ветра. Кошуље машу празним рукавима.

У кухињама зричу фрижидери. Гргоље цезве. Цврче тигањи. У клозетима жуборе водокотлићи. У купатилима шуме тушеви. Хује фенови. По судоперама добују капље, у собама куцају сатови. Сlike висе на зидовима, у огледалима.

Врата се отварају и затварају. Шкрипе шарке. Шкрипи паркет. Шкрипе ђонови. Отварају се и затварају тегле, флаше, кутије, торбе, новине и књиге.

Закопчава се дугмад. Везују се машине. Рукави кошуља клизе у рукаве сакоа. Обувају се чарапе. Чарапе пролазе кроз ногавице и улазе у ципеле. Везују се машине. Везују се пертле. Рукави сакоа нестају у рукавима капута.

Шалови умотавају крагне. Рукавице стежу кваке и гелендере, дршке кишобрана и дршке на торбама.

Кључеви шкргућу у бравама. Степеници сикћу под ђоновима. Тихо стењу лифтови.

Капије се отварају и затварају. Отварају се и затварају врата аутомобила и аутобуса. После краћег или дужег времена, поново се отварају и затварају врата аутомобила и аутобуса. Затим се отварају и затварају капије пословних зграда, школа, продавница, домова здравља, кафана...

У кафанама се пуне и празне чаше. Пуне се и празне тањери. Пуне се и празне пепељаре.

Новчаници излазе из џепова. Новчанице излазе из новчаника.

У канцеларијама звоне телефони. Светле екрани. Шушкају папири. Пуне се и празне фасцикле. Пуне се и празне канте за отпатке. Казаљке се шуњају.

Куцају сатови, таксиметри и метрономи. Куцају чекићи и штикле.

На плотнама се зноје лонци и шерпе. На лонцима и шерпама поклопци звецкају као чинеле.

Празне се школе, пословне зграде, продавнице и кафане. Пале се уличне лампе. Пале се фарови. Пале се сијалице и телевизори.

Гасе се лампе и телевизори. Празне се улице. Пуне се кревети.

Кофери улазе у пртљажнике. Мртвачки сандуци силазе у гробове. Догоревају свеће. Вену венци.

Киша чангрља у олуцима. Кљуца на симсовима.

ЧИТУЉЕ

Задње стране новина, испуњене читуљама збијеним као гробови, личе на фасаде пуне прозора у којима непомично стоје неми, усамљени људи. Тако су годинама стајали на својим прозорима загледани у тесна, зазидана дворишта којима ретко и журно прођу комшије, већином незнанци, безимена лица. Ђутке су чекали из дана у дан неког ко је давно отишао и никад се није вратио. Целог живота су чекали неког ко је био сав њихов живот. Стрпљиво су чекали да живот једном почне и дочекали да некако прође. Никад им се пре име ни слика нису појавили у новинама које први пут нису прочитали. Али сада им је због тога савршено свеједно. Изгледа да се зачас осмехну, растуже, забрину или намрште кад се савије окренут лист и слике на новинским странама постану филмови, муњевити као трептај ока.

НАТПИСИ

Гробље је град у граду. Ни у једном другом делу града комшилук није тако миран. Ако је ћутање одобравање, ту после свих свађа влада савршена слога. На гробовима који се надмећу лепотом урезани су штуре натписи. Од неиспричаних романа остали су само наслови.

ГРОБЉЕ

Надгробни споменици личе на мале палате или храмове. Мањи од грађевина у којима се живи, већи од макета, не припадају ни простору живљења ни простору планова. Ко би правио планове за нешто што је прошло, заувек свршено? Те мале па ипак велелепне палате и храмови имају само фасаде без врата и прозора, без просторија иза врата и прозора. И камена врата уместо крова, а иза тих врата, тачније испод њих, само један комад намештаја, нешто што није ни кревет ни орман. За разлику од кућа у којима живе живи људи, ови кућерци у којима станују мртви немају ни водоравних ни вертикалних ивица и површина. Све је на њима нахерено јер уместо темеља имају гробове. Стоје на рупама. Утемељени на понору, уместо да учврсте успомену на завршен, заокружен, па тиме и непроменљив и неопозив живот, постају трошна, паду склона обележја пролазности. Као да су утоварени у чунове потопљене њиховом тежином. Изгледа да у потпуној тишини малог, напуштеног града-парка плешу уз нечујну музику. Непокретан плес уз нечујну музику.

САХРАНА

Породица и пријатељи стоје око раке. Срца кидају опроштајне речи које се кроз сузе откидају са усана згрчених болом. Једино је покојнику свеједно. Рекло би се да га не дира бол који је нанео ближњима. Одсутан је усред славља приређеног у његову част, као празнина коју окружује венац. Сахрана је јединствена прилика у којој други гледају човека с висине, а њему то ни најмање не смета.

РОМАН

Сиво светло освита издваја из мрака прозорско окно. У соби је још мрачно, а у мутно обасјаном прозору настају, као да израњају из заборавља који се полако разређује и бистри, још незавршени, неразговорни и плошни обриси суседних зграда. Изгледају нестварни, маглени, аветињски.

У колевци се повремено праћакне и јекне беба. Њен замућени поглед изоштрава јачање светлости од које чврсну обриси ствари.

Сунце се помаља. Детенце четвороношке бауља по поду. Сунце се одваја од земље. Дете устаје, а затим прави прве кораке. Чује цвркулт птица из дворишта и одговара им првим, цвркултавим речима. Дечкић улази у трпезарију и упознаје се са родитељима који га после доручка воде у школу.

Звоно означава крај првог часа. Учитељица уручује деци ђачке књижице. Дечак одлази у школски тоалет, умива се и у огледалу види сенку над усном, паперје првих бркова.

Враћа се у учионицу и по завршетку другог часа добија сведочанство о завршеној средњој школи. За велики одмор одлази у берберницу. Глатких, избријаних образа, стиже на трећи час. На крају часа добија студентску диплому. Учионица мирише на сапун, лосион и парфем.

Настава се завршава. Ближи се подне. Младић излази у школско двориште и прилази најближој школској другарици. Одлазе у општину и венчавају се. Из општине одлазе његовој кући. Једва препознаје родитеље – отац је изгубио косу, а мајка линију. Затим с његовим родитељима посећују њене родитеље.

Младенци брзо завршавају свечани ручак и ускачу у кола која су им родитељи купили као свадбени поклон. Полажу вожњу, а затим се враћају кући, да се мало одморе од возачког испита и осталог школовања. Али, уместо да се одморе, они воде љубав. Њен стомак расте као печурка после кише па се наврат-нанос облаче, ускачу у кола и јуре у породилиште.

Из породилишта се враћају кући, остављају ћеркицу бакама и декама па опет седају у кола и возе се на посао. Сунце се спушта из зенита. Он завршава посао, седа у кола, иде по жену, а затим одлазе да покупе и ћерку из школе.

Куцнуо је час да виде ћерку коју су баке и деке уписали у школу док су они били на послу. Упознају се с њом, а она их упознаје са својим изабраником. Поносни отац их вози у општину, а затим жури да се похвали родитељима ћеркином дипломом и венчаним листом.

Нажалост, његов отац није дочекао вест о унукиној удаји, а затим му и мајка умире, што од радости због унуке, што од туге за мужем.

После сахране његових родитеља, упадају у саобраћајну гужву па касне да срећним и тужним новостима обрадују и растуже родитеље његове жене. Пошто су сахранили и њене родитеље, пуштају младенце у спаваћу собу да мало предахну од школовања, венчања и сахрана. Уместо да се смире и одморе, млада и младожења се страховито узнемирују.

Сунце се ближи заласку док кола грабе према породилишту. Новопечени родитељи остављају синчића код очевих родитеља и одлазе у позориште.

Из позоришта се возе на посао. Њиховој генерацији запало је запослење у ноћној смени. У глуво доба се враћају са посла. Одлазе у спаваћу собу да дану душом после дупке испуњеног дана. Да надокнаде оно што су пропустили кад су прошли пут легли у кревет.

Пре него што ће се једном у животу наспавати као људи, питају се да ли ће доживети јутро. Сасвим је извесно, међутим, да неће дочекати следећу ноћ. Кроз прозор виде црно небо пуно мрва, са кришком месеца у углу. Ако се уопште пробуде, следећи пут сигурно неће лећи у кревет.

СПОМЕНИК

На тргу стоји камени споменик у зимском капуту. Ко му је обукао капут? И зашто? И, пре свега, како, кад споменик не може да савије руке да би их, једну по једну, увукао у рукаве? Капут је морао да буде рашивен, а рукави одвојени и такође распарани, јер споменик не може да скупи прсте да би провукао шаке кроз рукаве. Делови капута морали су да буду омотани око руку и трупа, а затим зашивени по претходно распараним шавовима. Понос града је овим чином, барем у току његовог извршења, сведен на обичну кројачку лутку. Сумња се да је посао обављен у цик зоре, кад је већ било довољно светла, а још ниједног сведока.

ДЕВОЈЧИЦА

На зиду виси портрет девојчице са сузом на образу. Суза личи на бисерну минђушу. Румени образи су старачки изборани јер је боја испуцала. Младо лице на старом платну. Девојчица окићена сузом. Бестелесна је, тек слика, танушна сенка. Само су јој боре стварне, могу да се опипају. Суза на њеном образу давно се осушила. Не може да се обрише.

ИЗЛАЗАК

Жена се умива, чешља, скида спаваћицу, улази у каду, пере косу, тушира се, брише, излази из каде, излази из купатила, суши косу, отвара орман, узима чарапе, навлачи их до пола бутина, облачи излазну хаљину, шминка се и чешља, мисли на гужву и жамор позоришта, тамо је све као у сну, мисли на човека својих снова, ставља нарукнице на руке, прстење на прсте, огрће блиставу, празну и пљоснату куну око лабуђег врата, леже у кревет, искључује лампу над узглављем и шуштање постелине утапа се у њеном хркању.

СУПРУЖНИЦИ

Муж и жена седе у дневној соби, непомични и тихи као ствари. Поодмакло ћутање пресеца звоњава телефона. Жена скаче из фотеље и граби слушалицу. Муж устаје, прилази полица, узима књигу и враћа се у фотељу. Прича коју чита, као и већина прича, није мање досадна од оне коју жена води преко телефона. Њено брбљање му повремено одвуче пажњу, али се све више удаљује, задубљен у роман који му лежи у крилу. Повремено, окренувши нови лист, поглади књигу као мачку. После неколико сати стиже до краја последњег реда, ћутке диже поглед на зидни сат, устаје и враћа књигу у полицу, а жена убрзо завршава разговор и са уздахом спушта слушалицу.

ЛУДОСТ

Кад сам био млад и луд, плакао сам за онима који ме нису волели. Сада, стар и сам, плачем за онима којима нисам узвратио љубав. Тражио сам више од онога што ми је дато. Сада жалим за оним што нисам хтео. Понекад ми изгледа невероватно да сам био млад. Испред мене је стајао, као да никада неће проћи, један живот сасвим другачији од овог иза мене. Какве ја уопште имам везе са својим животом? Све што су ми други учинили нажао заборавио сам, али зло које сам нанео другима не могу да заборавим. Ни да опростим. Себи, наравно. Желим, али не умам. Жалим за стварима које сам желео а никад нисам доживео, али много више жалим због ствари које сам урадио а нисам желео. На крају крајева, од свега што сам имао није остало ништа. Немам ништа осим тог ништа које ми је све на свету. Значи, не само да све није ништа, него је и ништа све. То је ипак нешто.

ОГЛЕДАЛО

Буди ме звоњава будилника. Из кревета, искоса, видим у огледалу сат окачен на зид. Касним! Како је могуће? Седам на ивицу кревета и дижем поглед ка сату. Ипак не касним. Окрећем се према огледалу. Сат у огледалу показује да касним. Очигледно је да будилник и зидни сат не касне, него огледало жури. И то више од три сата. На зиду је девет сати, а у огледалу је прошло подне. Соба у огледалу је празна. Не видим се! Добро, уобичајено је да човек себе не види, али није добро и није уобичајено да се не види у огледалу. Иако не верујем у вампире, сад ми је сасвим јасно како се осећају. Шта то значи? Да ли ћу ускоро умрети или ћу просто за три сата изићи из собе и отићи некуд па огледало зато не показује мој одраз? Да ли огледало жури само три сата? Казалке два пута на дан опишу исти круг па не могу да знам да ли се ради о прескоченим сатима, данима или, можда, и годинама. Обрнисокрени, опет не знам кад ћу тачно умрети, али сам сада бар сигуран у то. Рођеним очима сам видео да ме нема.

ЗИМА

У пећи ветар бубња као ватра. Капут грли наслон празне столице. На склопљеној књизи блистају наочаре. Из чаше ми се осмехује зубна протеза. Као да нисам сам.

САМОЋА

Цео живот сам провео у граду, али последње три године живим на селу. Све књиге које сам прочитао овде ништа не вреде. Некад сам мислио да сам испао сељак

јер нисам прочитао неку књигу, или нисам гледао неки филм. Појма нисам имао колики сам сељак док нисам дошао на село. Тек тада сам схватио да немам појма о томе како се сади кромпир, а како лук. Могао сам да газим по жбуновима кромпира и да умрем од глади, а да не знам да ми је под ногама. Сад сам завршио прве разреде основне сељачке школе. Осим тога, лепо је што ме овде свако у пролазу поздравља, и старији и деца, и познати и непознати. А пријатељи, које сам некада сретао скоро свакодневно, посећују ме још само у сећању. Нико жив не долази, о мртвима да не говорим. Како смо последњих година нешто остарили, такво време дошло, доста пријатеља је и помрло. Последњих година живе виђам колико и покојне. Самоћа је избрисала разлику између живих и мртвих.

КРАЈ

Не знам шта ћу ако се живот, у било којем виду, наставља после смрти. А ако не буде баш ничега, нећу се жалити. Једино ми је жао што, у овом другом случају, нећу то моћи да прославим.